

IALOVENI

BULETIN INFORMATIV AL PRIMĂRIEI ȘI CONSILIULUI ORĂȘENESC IALOVENI
(Aprilie 2017)

SUMAR

Noi oportunități pentru administrația publică locală

... pag. 2

Rezultate și noi perspective

... pag. 2

Educația incluzivă - o cerință a timpului

... pag. 2

Formația Enigma - din nou primii pe podiumul internațional

... pag. 3

Concursul Mini Miss și Mister Ialoveni și-a desemnat câștigătorii

... pag. 3

Consiliul orășenesc Ialoveni, întrunit într-o nouă ședință

În ziua de 12 aprilie a avut loc ședința extraordinară a Consiliului orășenesc Ialoveni. Consilierii locali au adoptat decizia „Cu privire la înființarea Întreprinderii Municipale „Serviciul intermunicipal de întreținere a drumurilor locale Ialoveni - Mileștii Mici”.

Crearea acestei întreprinderi a fost dictată de faptul că orașul Ialoveni și comuna Mileștii Mici, dar și alte două localități din țară aflate în cooperare, vor beneficia de asistența Consiliului European, și anume - pilotarea grantului nerambursabil a unei instituții intermunicipale. În acest sens sunt preconizate alocarea a 45 mii euro pentru întreținerea infrastructurii drumurilor, procurarea în comun a tehnicii necesare, dezvoltând, astfel, capacitatea de conlucrare a orașului Ialoveni cu localitățile învecinate.

Primăria orașului Ialoveni și cea a comunei Mileștii Mici au depus documentele necesare pentru a beneficia de acest grant, care va fi gestionat de întreprinderea intermunicipală în scopul unei bune guvernări locale.

Deciziile consiliului orășenesc sunt publicate pe pagina web a Primăriei Ialoveni www.ialoveni.md.

În noaptea de 20 aprilie, iarna a revenit pentru câteva zile. Plină de furie, cu vânt puternic și zăpadă abundentă, ea a creat condiții meteo complicate, acoperind cu un strat gros și umed totul în jur. Copacii, plini de frunze și floare, sub greutatea covorului alb se rupeau trosnind.

Dimineața zilei următoare a venit cu un tablou sinistru: troiene înalte, arbori cu crengile rupte, unii scoși din rădăcini, fire electrice și telefonice doborâte la pământ. Oamenii, dorind să ajungă la serviciu, mergeau pe șosea, deoarece trotuarele deveniseră absolut impracticabile din cauza crengilor căzute și a zăpezii. Ialoveni, ca și multe alte localități din Republica Moldova, a fost surprins de o intemperie naturală, de un rar fenomen meteorologic, care ne-a fost dat să-l vedem și să-l depășim.

În contextul situației create, Primăria orașului Ialoveni a anunțat des-

pre starea excepțională în legătură cu condițiile climatice create. Locuitorii au fost rugați să se abțină de la deplasările cu transportul și să fie prudenți în apropierea pilonilor de electricitate, dar și a copacilor mari.

Tot atunci, în regim de urgență, primarul de Ialoveni, Sergiu ARMAȘU, a convocat ședința Comisiei pentru situații excepționale, la care s-a constatat că, urmare a calamității naturale, orașul Ialoveni a fost grav afectat. Astfel, ținând cont de situația creată, au fost luate decizii concrete privind depășirea situației create, și anume: asigurare cu resursele necesare, tehnică, carburanți, forțe umane, utilaj, ș.a. În scopul diminuării consecințelor intemperiei atmosferice au fost mobilizate toate forțele pentru a depăși probleme acumulate, inițial întru constatarea situației în fiecare sector al orașului, apoi întru executat lucrările necesare.

La curățarea dru-

murilor, înlăturarea copacilor și a crengilor căzute pe partea carosabilă și trotuare, au fost implicați angajații Î.M. „Gospodăria Locativ Comunală Ialoveni”, S.A „Drumuri Ialoveni”, „Ialoveni Gaz”, angajații primăriei, poliției, societatea civilă, voluntari, agenți economici. Trei echipe de la RED „UNION FENOSA” au lucrat pe teritoriul orașului Ialoveni pentru a conecta toate sectoarele la energia electrică. Totodată, un apel de solidaritate către cetățenii din orașul Ialoveni a fost făcut prin intermediul rețelelor de socializare. Aceștia au fost îndemnați să participe activ la înlăturarea copacilor ruși, stocarea crengilor căzute, precum și să informeze despre problemele apărute.

Lucrările s-au început cu dezăpezirea drumurilor centrale, după care au urmat și cele locale. Ulterior, au fost tăiați copacii doborâți și colectați împreună cu crengile

rupte. Este laudabil că cetățenii orașului Ialoveni s-au implicat activ în toate aceste lucrări și au contribuit la curățarea orașului, înlăturarea consecințelor calamității naturii. La blocurile locative au fost adunate în grămezi copacii și crengile căzute, urmând ca ele să fie ridicate de lucrătorii serviciului de salubritate. Unii cetățeni s-au implicat activ în acest proces, folosind mijloacele proprii de transport.

După câteva zile, primăvara și-a reluat pozițiile și a topit zăpada, florile și iarba și-au revenit, dar mulți copaci nu ne vor bucura cu rodul fructelor sale. Orașul Ialoveni își revine după calamitatea - se lucrează la reabilitarea și asfaltarea drumurilor, instalarea rețelei de iluminat stradal cu elemente LED, în timp ce funcționarii primăriei și locuitorii continuă curățirea terenurilor din preajma blocurilor.

Noi oportunități pentru administrația publică locală

În cadrul unei conferințe desfășurate la Chișinău de către Congresul Autorităților Locale din Republica Moldova, Uniunea Europeană a lansat concursul de granturi pentru țările Parteneriatului Estic cu inițiativa „Primării pentru creșterea economică – proiecte pilot”. Proiectul este eligibil pentru Armenia, Republica Moldova, Georgia, Ucraina, Belarus și Azerbaidjan.

În acest context, după participarea la eveniment, Sergiu ARMAȘU, primarul orașului Ialoveni, a inițiat consultări și lucrul asupra conceptului de proiect din partea orașului Ialoveni, pentru a valorifica oportunitatea dată. Totodată, echipa Primăriei este deschisă pentru sugestii, colaborare și comunicare cu reprezentanții mediului de afaceri, disponibili a se implica în parteneriate durabile pentru dezvoltarea economică a orașului și crearea unor noi locuri de muncă.

Sarcinile principale ale proiectelor vizează îmbunătățirea mediului de afaceri, facilitarea accesului la resursele financiare, precum și creșterea economică.

Bugetul UE pentru această inițiativă este în mărime de 9,5 milioane euro, iar mărimea granturilor oferite este de la 300 mii până la 600 de mii euro. Din mijloacele UE pot fi acoperite de la 50% la 90% din costul proiectului.

Proiectele de finanțare pot fi depuse până la 31 mai curent.

Starea de ebrietate generează violență

(Sentință în cazul tentativei de omor din satul Ruseștii – Noi)

La data de 07.09.2015, în jurul orei 22:00, doi prieteni T.I. și M.I. din satul Ruseștii-Noi, r-nul Ialoveni, în timp ce se aflau în gospodăria concubinei ultimului, ambii fiind în stare de ebrietate alcoolică, au inițiat un conflict cu G. I. manifestat prin numirea cu cuvinte necenzurate a ultimului, după care, împreună l-au scos pe G. I., în stradă, în apropierea gospodăriei date. În continuare, T. I. și M. I. urmărind scopul lipsirii ilegale de viață a lui G. I. cu deosebită cruzime, din motive huliganice, l-au amenințat pe ultimul cu moartea, iar în vederea realizării intenției lor criminale, M. I. l-a apucat cu mâinile de gât pe G. I. imobilizându-l în așa mod, iar T. I. l-a lovit de mai multe ori cu un cuțit pe G. I. în regiunea organelor vitale ale corpului. Văzând că ultimul de la loviturile primite a căzut la pământ, l-au abandonat în stradă la locul comiterii crimei. Însă din motive independente de voința făptuitorilor, intenția lor nu și-a produs efectul, deoarece părții vătămate G. I., i-a fost acordat la timp ajutorul medical necesar.

Acțiunile lor au fost calificate ca tentativă de omor intenționat, cu deosebită cruzime și ca huliganism agravat.

Prin sentința Judecătorei Hâncești, sediul Ialoveni, ambii au fost recunoscuți vinovați. Lui T.I. i-a fost stabilită pedeapsă de 17 ani cu închisoare în penitenciar de tip închis, iar lui M.I. i-a fost stabilită pedeapsă de 16 ani cu închisoare în penitenciar de tip închis

Sentința a fost atacată cu apel de apărătorii condamnaților.

Vasile Plevan, procuror
în Procuratura r-lui Ialoveni

Rezultate și noi perspective

În aprilie curent s-a împlinit un an de la fondarea Asociației Băstinașilor plecați din orașul Ialoveni. Evenimentul a fost marcat în cadrul adunării generale cu participarea membrilor Asociației, reprezentanților Primăriei Ialoveni, Proiectului MiDL „Migrație și dezvoltare locală”, societății civile, precum și a ialovenenilor a căror rude sunt plecate la muncă peste hotare.

Copiii Grădiniței nr. 5 „Licurici” au întâmpinat oaspeții cu hulași de pace și au fost salutați de către Sergiu ARMAȘU, primarul orașului Ialoveni, care și-a exprimat recunoștința față de cei plecați din localitate care nu-și uită orașul natal. Potrivit lui, realizările Asociației se datorează grație ajutorului acordat de ei.

La rândul său, Tatiana VRĂJMAȘ, președinta Asociației, a făcut o trecere în revistă a activităților desfășurate

pe parcursul întregului an, menționând contribuția băstinașilor plecați întru implementarea unui șir de activități menite să contribuie la prosperarea și dezvoltarea localității.

La adunare au participat vicepreședinții Asociației stabiliți în diferite țări - Igor AFTE-NII și Igor BALAUR.

În cadrul aceluiași eveniment, dna Tatiana Nogailic, vicepreședintă a Asociației, a salutat participanții la adunare prin skype, aceasta fiind departe de casă, în Italia. În context, ea

a înaintat un șir de propuneri pentru planul de activitate în continuare a Asociației. Totodată, ea a transmis, prin intermediul fratelui său, cartea „Moldovenii în Italia. Globalizarea, efectele migrației și asocierea diasporală”, dar și un colet cu produse alimentare pentru ajutorarea persoanelor vulnerabile.

În cadrul adunării Asociației a fost făcut primul pas spre înfrățirea orașului Ialoveni cu o localitate din Franța. În

acest scop, Sergiu Armașu a înmănat lui Igor Balaur, acordul de înfrățire. Membrii Asociației au mulțumit tuturor pentru participare și implicare, iar echipei Proiectului MiDL pentru asistența oferită. În planul de acțiuni pentru anul în curs al Asociației au fost înscrise un șir de inițiative, menite să consolideze Asociația și să contribuie la dezvoltarea în continuare a orașului Ialoveni cu genericul „CU DRAG PENTRU ACASĂ!”

Educația incluzivă - o cerință a timpului

„Fiecare copil este unic, valoros, egal în drepturi” - acesta este genericul proiectului serviciului de educație incluzivă inaugurat anul trecut la Grădinița nr.5 „Licurici” din Ialoveni. Serviciul dat oferă copiilor cu cerințe speciale suport individual de învățare și educație, care le va ajuta să se încadreze mai ușor în colectivele de copii și societate.

Proiectul-pilot este susținut de AO „Lumos Foundation Moldova”, Primăria Ialoveni și părinți.

Experiența colectivului grădiniței în acest domeniu a fost permanent monitorizată. În luna aprilie curent, această primă instituție preșcolară cu practici incluzive din raion, a fost vizitată de dna Georgette Mulheir, director general al AO „Lumos Foundation Londra” și medicul de familie, Neil Murray, care au discutat despre succesele obținute de lucrătorii grădiniței în lucrul cu acești copii și sporirea posibilităților acestora de a interacționa cu alți semeni. Or, frecventarea grădiniței constituie principala modalitate de a asigura includerea tuturor copiilor în societate.

Experiența grădiniței nr.5 „Licurici” privind educația incluzivă a copiilor cu cerințe speciale a stat și baza Conferinței raionale „Acces, echitate și oportunitate pentru fiecare copil”, desfășurată în orașul Ialoveni de către Consiliul Raional Ialoveni, Ministerul Educației, Centrul Republi-

can de Asistență Psihopedagogică, AO „Lumos Foundation Moldova” și Primăria Ialoveni, cu participarea primarilor, precum și a directorilor de instituții preșcolare din localitățile raionului.

La conferință dna Tatiana VRĂJMAȘ, directoarea grădiniței, a menționat că implementarea proiectului serviciilor de educație incluzivă la grădinița din Ialoveni oferă celor 26 de copii cu cerințe speciale suport individual de învățare și educare, care le va permite să se încadreze mai ușor în societate.

În luarea sa de cuvânt, Sergiu ARMAȘU, primarul orașului Ialoveni, a menționat că APL consideră o prioritate în activitatea sa să asigure copiilor o educație timpurie de calitate. Potrivit lui, experiența obținută de lucrătorii grădiniței din Ialoveni le va ajuta și altor localități să deschidă grupe speciale pentru educația incluzivă a copiilor.

În cadrul conferinței a fost lansat concursul de selectare a instituțiilor de educație timpurie din raionul Ialoveni pentru dezvoltarea serviciilor de educație incluzivă. Concursul are drept scop dezvoltarea modelului de incluziune a copiilor cu dezabilități în instituțiile preșcolare din raion în vederea asigurării accesului la educație pentru toți copiii. Participanții la conferință au fost salutați de micuții de la Grădinița „Licurici”.

Formația „Enigma” - din nou primii pe podiumul internațional

O prestație strălucită au demonstrat-o membrii studioului artistic „Enigma” din orașul Ialoveni (grupa mijlocie), conducător Andrei UNGUREANU, la Festivalul Internațional de muzică și dans „Ghiocelul de Argint”, ediția 2017, desfășurat la Arad, România.

La festival au participat peste 800 de reprezentanți din 7 țări - Bulgaria, Ungaria, Serbia, Macedonia, Ucraina, Republica Moldova și 15 colective din România. Fiecare formație a prezentat câte două dansuri. Membrii studioului „Enigma” au concurat la secțiunile „standard” cu dansul „Valurile Dunării” și „latino” cu „Samba”. La ambele concursuri ialovenienii au ocupat primul loc și au fost menționați cu medalii și diplome.

La secțiunea „canto” orașul Ialoveni a fost reprezentat de frații Antonela și Vasile Gațapuc, care de asemenea s-au plasat pe locuri premiante. În drum spre casă, copiii au avut parte de o excursie interesantă la Cetatea Deva.

Primăria Ialoveni a susținut participarea micilor artiști la acest concurs și va susține în continuare inițiativele creative.

Concursul Mini Miss și Mister Ialoveni și-a desemnat câștigătorii

În ziua de 28 aprilie 2017, în incinta Casei de Cultură Ialoveni, s-a desfășurat Concursul Mini Miss și Mister Ialoveni la care au participat elevii claselor I-IV din instituțiile de învățământ din orașul Ialoveni - un spectacol inedit, desfășurat în fața unei săli arhipline, sub monitorizarea ingenioasă a dascălilor din instituțiile de învățământ.

În costume elegante și culori încântătoare, au intrat în sală opt perechi de concurenți pentru a se avânta în atmosfera de vis a concursului, întru câștigarea râvnitelor titluri.

Concursul, pe cât de diversificat pe atât de atractiv, a constat din trei probe: prezentarea, proba talent (opera lui Ion Creangă), mesaj de felicitare, dedicat aniversării de 40 ani de la înființarea raionului Ialoveni.

Timp de aproape două ore, micii artiști, frumoși și eleganți, au intrat în grațiile publicului, fiind răsplățiți cu aplauze furtunoase pentru prestațiile lor cultural-artistice și de divertisment.

Juriul concursului a hotărât ca Mini Miss și Mister Ialoveni să fie discipolii Școlii Primare „Ion Creangă” Ialoveni - Chiron Valeria și Tabirța Gabriel. Ei au fost cei care au impresionat cel mai mult membrii juriului prin conținutul, stilul, expresivitatea și acuratețea interpretativă, originalitatea prezentării etalate în toate probele de concurs.

Alexandra Hincu,
directoarea Școlii primare „Ion Creangă”

23 aprilie - Ziua bibliotecarului din Republica Moldova

Colectivul Primăriei orașului Ialoveni felicită lucrătorii Bibliotecii Publice Orășenești „Petre Ștefănuță” cu ocazia zilei lor profesionale, apreciind inițiativele frumoase, munca cu abnegație depusă la îndeplinirea misiunii de informare, ghidare, instruire și consultanță a cetățenilor.

Bibliotecarul este considerat promotor al valorilor spirituale în viața comunității, iar BPO din Ialoveni, este una dintre cele mai moderne instituții care își modifică permanent activitatea în conformitate cu cerințele timpului.

Vă dorim tuturor sănătate, noi realizări frumoase, să păstrați mereu aprinsă flacăra inspirației și aspirațiilor prin intermediul Măriei sale - Cartea!

Informații din agenda realizărilor bibliotecii pe parcursul lunii aprilie

La 7 aprilie, de Ziua mondială a Sănătății, la Biblioteca Publică Orășenească din Ialoveni a fost lansat serviciul BIBLIOSAN, inițiat în urma mini-proiectului „Clinica Expres”, care a activat pe perioada 2015- 2016 în incinta Primăriei Ialoveni împreună cu voluntari din SUA.

Serviciul a fost preluat de BPO „Petre Ștefănuță” la inițiativa primarului Sergiu Armașu. Acest serviciu nou de bibliotecă are drept scop acordarea primului ajutor medical, precum și informarea cetățenilor despre importanța păstrării sănătății. Astfel, în cadrul Bibliosanului utilizatorii pot beneficia gratis de următoarele servicii: măsurarea tensiunii arteriale, greutatea corpului, pulsului, temperaturii.

La ședințele serviciului sunt invitați medici pentru a intra în discuție direct cu utilizatorii bibliotecii, dar și pentru a oferi sfaturi utile.

Serviciul Bibliosan a devenit solicitat și are impact pozitiv în comunitate. Pe parcursul unei perioade scurte el a fost prestat la 157 de beneficiari.

În cadrul evenimentului au participat diverse

*** **

În cadrul Săptămânii Lecturii și a Cărții pentru copii, la Biblioteca „Nicolae Titulescu” s-au desfășurat diverse activități de promovare a lecturii și a cărților pentru copii, un bun prilej de încurajare a elevilor să lectureze.

Principalele obiective urmărite au fost ca copiii să cunoască și să prețuiască biblioteca, să înțeleagă rolul lecturii în formarea personalității, să prețuiască cărțile și autorii acestora, să participe activ la activitățile desfășurate de bibliotecă, etc.

Pe parcursul săptămânii, copiii au redescoperit plăcerea lecturii, au intrat în universul poveștilor prin intermediul personajelor cunoscute de ei, au învățat că îmbogățirea vocabularului se face prin lectură și cărțile sunt instructive, distractive și ajută la dezvoltarea aptitudinilor și a limbajului.

*** **

În perioada 26-27 aprilie, 12 bibliotecari de la bibliotecile publice din satele: Suruceni, Horești, Vărtic, Gangura, Hansca, Văsieni, Horodca, Ulmu, Malcoci, Misovca, Zâmbreni, Bardar din raionului Ialoveni au fost instruiți în servicii moderne de bibliotecă la CFAI- BPO „Petre Ștefănuță” Ialoveni, împreună cu formatorii Lidia Rusu și Valentina Țurcan. Alături a fost și voluntarul Corpului Păcii, David Jarmul.

*** **

Concursul literar „La izvoarele înțelepciunii”, ediția a XXVII-a, și-a desemnat la 27 aprilie învingătorul etapei raionale, care va merge în faza republicană.

Pentru a-și demonstra cunoștințele ce țin de viața și creația scriitorului Petre Ispirescu. În concurs s-au înscris 34 de participanți, elevi ai claselor VI-VII. Aceștia au fost pregătiți de reprezentanți ai instituțiilor de învățământ și a bibliotecilor publice din localitățile raionului.

Cel mai instruit participant s-a dovedit a fi Zmeu Ion, elev la LT „Petre Ștefănuță” - profesor Claudia Bădica (Filiala „Spiridon Vangheli”). Pe locul II s-a plasat Lupuleac Valeria (Filiala „Nicolae Titulescu”) și Atașchin Bogdan (Biblioteca LT „Petre Ștefănuță” Ialoveni). Locul III le-a revenit elevelor Gurcu Daniela (LT „I. Pelivan” Răzeni); Cazacu Dina (LT Zâmbreni); Crișmaru Ecaterina (LT Horești).

Concurenții au fost supuși la două probe: una scrisă

categorii de utilizatori: membrii AOT Ialoveni a persoanelor nevăzătoare, membri ai organizației primare a veteranilor și pensionarilor din orașul Ialoveni. etc.

(34 întrebări timp de o oră) și alta orală (prezentare, răspuns corect la o întrebare (din 34). Toți premianții au fost răsplățiți cu suvenire din partea Secției Cultură. Concursul a fost organizat de către Secția Cultură a Consiliului Raional Ialoveni în colaborare cu Direcția Generală Învățământ Tineret și Sport și Biblioteca Publică Orășenească „Petre Ștefănuță” Ialoveni.

Sărbătorile pascale au venit cu cadouri

• În cadrul Campaniei de caritate cu ocazia sărbătorilor de Paști „MASA BUCURIEI”, organizată în ziua de 8 aprilie de Misiunea Socială Diaconia a Mitropoliei Basarabiei în parteneriat cu Primăria orașului Ialoveni, cetățenii au donat produse alimentare pentru a fi repartizate familiilor cu un venit modest, dar și pentru a aduce bucurie oamenilor în ajunul sfințelor sărbători pascale. Reprezentanții Primăriei Ialoveni și voluntarii Misiunii Bisericii „Sfinții Martiri Brâncoveni” din Ialoveni, au oferit aceste cadouri mai multor persoane, dorindu-le să întâmpine cu bucurie sărbătorile pascale.

• În ajunul sărbătorilor pascale, cu susținerea membrilor Asociației băștinașilor din Ialoveni, în special prin implicarea nemijlocită a vicepreședinților Asociației, Tatiana Nogailic, Igor Balaur și prietenilor de la AssoMoldave, donatorilor Ala Rotaru, Ala Perju, Liliana Caracciolo, Svetlana Hâncotă Coada - originare din Ialoveni, au fost oferite coșuri cu produse alimentare unor familii, persoane în etate. Această inițiativă continuă și mulțumim enorm celor care au contribuit pentru a asigura sărbători mai plăcute pentru unii ialoveneni.

Tinere talente din Ialoveni

Concursul Național de Interpretare Artistică „Tinere Talente”, desfășurat în municipiul Chișinău, a fost un eveniment important în cadrul căruia profesorii și elevii școlilor de arte și muzică din Republica Moldova au avut posibilitatea să-și manifeste talentul și performanțele.

Școala de Arte din Ialoveni a fost reprezentată de elevii: Bita Stelian, Ciobanu Maria-secția instrumente cu corzi, Ocea Vasile-secția instrumente populare „acordeon”, Suruceanu Alina-pian, Puiu Nicoleta, Dogotari Ștefan-secția instrumente aerofone, Valachi Emilia-canto popular, Ciorescu Mădălina, Cernega Gabriela, Țurcan Valeria, Rusu Mariana.

Prestația a fost apreciată de juriu cu diplome și mențiuni. Administrația Școlii de Arte aduce sincere mulțumiri și felicitări profesorilor Virlan Ludmila, Silivestru Ion, Timciuc Ana, Negru Gabriela, Golban Tatiana, Cotorobai Veceaslav, Vlas Victoria, care mențin școala la înalt nivel artistic.

Daniela Bodorin,
directorul Școlii
de Arte Ialoveni

Ialoveneni, prin labirintul sorții

Dumnezeu a vrut să mă nasc și pentru aceasta îi mulțumesc și-i spun că sunt fericită. Sus e cerul, jos e pământul. Eu, ca toți muritorii, merg pe el înainte, încercând să nu calc îndărăt. Zi de zi îmi construiesc destinul pe care cred că omul și-l face singur. Mai cred într-un înger păzitor care mă veghează și mă îndrumă în ceea ce fac.

„Ară și seamănă și vei avea dreptate”, ne îndeamnă Ion Druță. Pornind de la aceste cuvinte înțelepte, pot afirma că eu tot ar. Ar palmă cu palmă și semăn cât pot, dar dreptatea, mă rog, ca dreptatea, tare greu răsare, de aceea tare mult țin la ea.

Încerc să îngrijesc acea sămânță a adevărului, care trebuie să răsară după ani lungi de așteptare, ascunsă printre buruiniile minciunii pentru a elucida personalitatea consăteanului meu - Andrei Sănduță. Am răscolit prin trecut și soarta acestui om fiind ghidată de dorința să înțeleg cum s-au desfășurat evenimentele, peste care s-a lăsat negura timpului.

În localitatea Ialoveni s-au născut multe personalități, oameni de vază: Petre Ștefănuță - etnograf, folclorist și martir, Nicolae Bivol, Mihai Popa, care au votat pentru Unirea Basarabiei cu România la 27 martie 1918. Aici s-a născut și Andrei Sănduță.

Care era situația în RSSM către luna mai 1949? România era considerată stat învins, se impune socialismul, a fost instaurat un guvern procomunist. Basarabia a fost iarăși încorporată în componența URSS, se încep experimentele bolșevice însoțite de politica fiscală stalinistă ce avea scopul de a distruge gospodăriile țărănești. Sistemul de livrare obligatorie a produselor agricole la stat i-a ruinat definitiv pe țărani, astfel pregătirile de procesul colectivizării erau spre sfârșit. Foamea agravată de politica stalinistă din 1946-1947 a răpit viețile la aproape 100 mii oameni. Colectivizarea, a fost și ea o verigă a genocidului

Andrei Sănduță, foto din arhivă

față de popor. Proiecțiile demoralizatoare aflate sub înaltul patronaj al guvernanților, era timpul să fie oprite. Patrioții basarabeni au fost impuși de împrejurări să înceapă lupta.

Astfel, în luna mai 1949, este întemeiată organizația clandestină antisovietică „Partidul Libertății”, ce a activat în raioanele Chișinău, Kotovsc și Cărpini. Fondatorii acestui partid erau Condrat C.V., Andreev V.P., Istrati N.V. și Istrati I.V. - intelectuali, profesori de școală, pe care nu-i poți orbi cu minciuni. Ei urau cu patimă tot ce se întâmpla pe pământul străbunilor, care din înaltul cerului luptau pentru tot ce e național.

În 1949 Andrei Sănduță, deținea postul de director al școlii primare din satul Sofia, anterior lucrase la Malcoci, locul de baștină al mamei sale. Tatăl său, Dumitru Sănduță, a făcut parte din comisia interimară din județului Lăpușna în 1930, fapt pentru ce a fost arestat la 22 iunie 1941 și reprimat de către autoritățile sovietice, murind în regiunea Irkutsk. De aceea, când Ion Andreev din Sofia i-a propus lui Andrei să devină membrul partidului nou format, el a răspuns: da. Sufletul întotdeauna i-a sângerat din cauza nedreptății. Intelectual, om cu minte analitică, trebuia să se răzbune pentru moartea tatălui său, pentru viitorul copiilor săi. Membrii partidului vedeau redobândirea libertății doar prin lupta activă împotriva regimului stalinist.

Activiștii nu au reușit să săvârșească nici un act terorist, dar KGB-ul deja începuse „vânătoarea”. A fost arestat Victor Andreev.

Andrei Sănduță a fost arestat la 5 iunie 1950. În timpul percheziției au fost găsite: „Regulamentul” partidului scris în limba română, scrisoarea alcătuită de Andreev Ion, poezii, almanahul „Basarabia și Bucovina”, arme, cartușe - era prea puțin pentru a-i învinui de încercarea de a zdruncina regimul existent.

Au fost judecați de Tribunalul militar al trupelor districtului militar Odessa. Procesul fără participarea acuzatorilor și a apărării, în cadrul unei ședințe judiciare închise din 18-27 ianuarie 1951, convocate la Chișinău a fost pronunțată sentința: „Constantin Condrat, Ion Istrati, Victor Andreev, Vladimir Bivol, Vasile Vilcu - condamnați la moarte prin împușcare. Nicolae Istrati, Grigore Vîrtosu, Ion Barbăneagră, Andrei Nani, Simion Panaghiu, Andrei Sănduță și alții au fost condamnați la detenție în lagăre de muncă corecțională pe un termen de 25 ani. A.Sănduță a fost acuzat că a vrut să răstoarne puterea sovietică, a atras noi membri în partid și a căutat armament.

Moartea dictatorului de la Kremlin în 1953, a permis amnistierea multor deținuți politici, printre aceștia a fost și Andrei Sănduță. Peste câțiva ani s-a re-ântors acasă, nu a mai putut să fie profesor, a muncit pentru a-și întreține familia. KGB-ul nu l-a scăpat din vizerul său și în 1957-1958 este interogată din nou.

În anul 1990, în baza decretului președintelui URSS din 13 august 1990 „Cu privire la restabilirea

în drepturi a tuturor victimelor represiunilor politice din anii 20' 50', a fost reabilitată cea mai mare parte a condamnaților în procesul intentat Partidului Libertății.

Fii ai Neamului, crescuți și educați în spiritul tradițiilor continuității, acești tineri basarabeni au fost adevărați patrioți ai acestui meleag. Pentru ei era o mare nenorocire să trăiești într-o altă țară decât cea a strămoșilor tăi. Ei nu au dorit să accepte un alt mod de viață, un alt regim social, colectivizarea, deportările în masă, represiunile, foamea. Cel ce trăiește și luptă pentru un ideal merită cununa de laudă chiar dacă nu își atinge scopul. Flacăra ce le-a încălzit sufletele, ce i-au ajutat să reziste și să-și mențină verticalitatea într-o lume a terorii și a minciunii, a fost Libertatea, Dragostea de neam și de Țară. Andrei Sănduță a preferat furtună și fulger, conștientizând că acest popor se trezește din somnul adânc, doar când îi bate clopotul la ureche. Din amortirea în care a stat decenii, puteau să-l scoată doar oamenii care i-a fost exemplu prin propria viață. Nu s-a temut refuzând la procesul judecătoresc să vorbească în limba rusă, cerând traducător.

S-au scurs anii, sunt alte timpuri. Mulți din cei despre care am scris nu mai sunt în viață și așa vrea să cred că sufletele lor sunt îngrijite de sfinți. Nu mai este nici Andrei Sănduță. La Ialoveni, sătenii nu l-au acuzat și nu l-au vorbit de rău, știind că nu a fost un hoț sau tâlhar, ci a pățit pentru „politică”.

Abia în anul 2010 lui Andrei Sănduță i s-a conferit Ordinul Republicii, decorat post-mortem. Poate e prea târziu, dar important e că eroii neamului merită să nu fie dați uitării. Faptele bune și numele lor au dreptul la veșnicie.

Tatiana Ungureanu,
profesoară la
LT „Petre Ștefănuță”